On Our National [illegible]

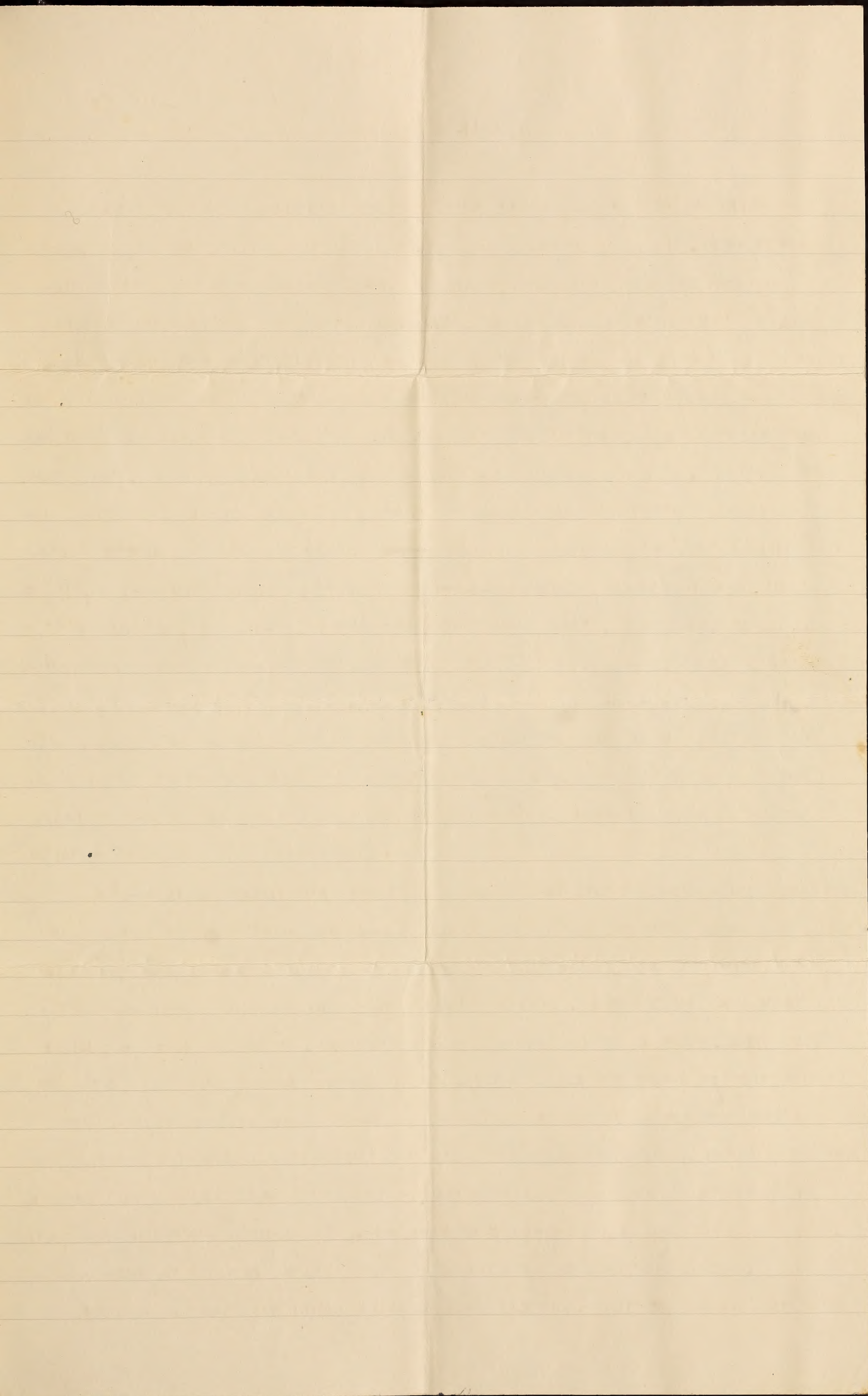
62122

22

ד"ר א. לנ"ד ,
חיפה, 630.3.1

ואמרו קרוב לעקבות הכותרות שקדמו לכותרת היונית, נעמוד קודם כל על צורתה היסודית
ועל מוצאה מהטבע. כלומר: מוצאה מהפרח שנקרא כיום חבצלת, ובתנ"ך שושנה. הפרח
הצהוב בן שלשה עלים (כידוע, ומכאן שמו), הרי במראהו המופיע דכותרות העמודים תבניתה
הוולוטות, שהן יותר נא לקרא בשם לצוערי, שבלולים. ולא היה בלי ספק גם סגנון של
כותרות עמודי בית שלמה, יכין ובועז, שנראו, לפי ספר מלכים, כ"מעשה שושן". את
דמות השושנה (כחוזן המראי של המלה) נמצא גם בתאורים פלסטיים מימי קדם, כגון
בתבליטים הגלופים על תיבות עצמות מהר הצופים. בקשר עם תבליטים כאלה נבין
גם את הדוגמה ההנדסית של שלשת העלים הממלאים עיגול כחצאי קטרים מספיק למרכזו. הדוגמה
אינה אלא השושנה כפי שהיא נראית ממעלה. והנה הצורה הזאת יפה=נאה היא,
ויש לומר, שהיא=היא יסודה של ה"שושנת", הנמצאת כבר באמנות ארץ-נהריים הקדומה.
בדמותן שתארנו ובשינויים רבים יחזור המוטיב בכל תקופותיה של האמנות
היהודית, וירבה להופיע ביחוד על מצבות. אך ה"רוזטה" וה"שושנת" אין
אלא בנות-המין עממיות. הסמל המשותף לכל הדוגמאות הנ"ל הוא כנראה השמש. ייתכן,
שבמסורתנו האמנותית הזאת חיים זכרונות פריהיסטוריים, כלומר שאריות של עבודת השמש.
ובקשרנו בקווים את שלשת קצות הצורה היסודית שלשה אלה, נגיע עוד פעם לצורת
המגן-דוד. (עתה ניזכר-נא גם בהשערה הישנה, החושבת את מספרם של שנים עשר בני
יעקב לעניין מיתולוגי הכרוך בחדשי השנה, ונתחשב עם שתים עשרה נקודות החיתוך של המגן-דוד,
ונוסף על זה עם שלשה עשר, אם בעצם הדבר ארבעה עשר, קטר העיגול.) סמלנו המסורתי
מסמן, איפוא, את אחדות ישראל, את השמירה מהרע, את המשיח, את השושנה ואת
השמש.

מאוחר מאוד, אבל בודאי לא מאוחר מדי, הגיע לידי מחקר חדש על דמות מגן-דוד;
הופיע הוא באחת החוברות האחרונות שהמכון "יונה דורלנה" הצליח להוציא לאור לפני
פרוץ המלחמה. מחברו ידידנו ד"ר נפתלי נוסנבלט שגורלו אינו ידוע.

ד"ר א. שנ"ץ :

לסמלנו הלאומי.

באחד הכרכים האחרונים של המכון "יווא" בווילנה הספיק לבוא לאור (XIII, 5-6) נמצא מחקר מאת נפתלי נוסנבלאט, המטפל מחדש בבעיית המגן-דוד. המחקר הזה ראוי לתשומת לב הקהל ~~כמדריך נאמן לספרות הקודמת ובגלל מסקנותיו הרציניות~~, שבאו תוך התורמות תרומה מקורית להבנת סמלנו הלאומי. אמנם המחבר אינו מאריך בשאלת התהוותו, אבל הוא מצליח להעשיר את ידיעתנו על מהותו. לכל לראש צבך בהמנעו מהטעות הרגילה, המחליפה את הכוכב המשושה באחיו בן חמשה הקצוות. המחבר סומך עיקר על במדבר ב', שבו ניתן תאור מחנות שבטי ישראל, "מנגד סביב לאהל מועד יחנו". השבטים, אחרי חילוק שבט יוסף לשנים, הרי מספרם שנים עשר. מסביב לאהל חנו, מסודרים בארבעה מחנות, כנראה לפי השקפות אסטרטגיות: במזרח, בכיוונה של דרכם — מחנה יהודה באמצע ויששכר וזבולון לשני אגפיו; בדרום מחנה ראובן (באמצע) ושמעון וגד; במערב מחנה אפרים ואתו בנימין ומנשה; ובצפון — דן, המנהיג את אשר ואת נפתלי. "ונסע אהל מועד, מחנה הלוים בתוך המחנות, כאשר יחנו כן יסעו, איש על ידו לדגליהם." בתוך, מסביב לאהל, חנה איפוא שבט לוי, ומסביב לו ארבעת המחנות המשולשים. בסימננו החוצה את הראשים של שני מחנות, זה מול זה, וכן את ראשי השנים פנימה, וקשרנו בקווים את שנים עשר הקצוות של ארבעת המשולשים, הרי לפנינו צורתו השלמה של מגן דוד. לפי-כך חושב המחבר שהיה הסמל בהאחדותם של שבטי ישראל השומרים והלוחמים על קדשם המשותף.

השערה זו מן ההגיון היא ומתקבלת על הדעת. אך דרכי התפתחות הצורות והסמלים אינן כה ישרות, והיחסים בין מסבב למסובב בהשתלשלות ההיסטורית אינם כל-כך פשוטים. אדרבה, נסיוננו עלול ללמדנו, כי תופעה אחת מוצאה לפעמים ממקורות שונים; קרדיה ההיסטוריים מסובכים ואף תבניה הרוחניים מורכבים. המחקר הנ"ל אינו מבאר לנו, איפוא, את התופעה כולה. את שאלת השם "מגן דוד" לא שאל לא פתר. המונח "מגן" רומז בלי ספק על קמיע והוא הוראה כלאות הקודמת, והיא היא הבאה רק אחרי הולדת הסמל. הקשר לדוד המלך יתברר בנקל, בהמשיכנו את מסקנות העבודה הנזכרת: בהקיפנו גם אנו את המגן-דוד בעיגול, יתפלג שטחו לשלשה עשר קטעים; ובהוסיפנו עליהם את אהל מועד עצמו כתא מיוחד מרכזי, הרי סך-הכל של קטעי העיגול ארבעה עשר, וזאת היא הגמטריה של התיבה דוד. והוא ממלא, כמובן מאליו, את מקום יוצא ירכו המשיח. להסברת התופעה הצטברו, איפוא, כבר שלשה גורמים, ואין ביניהם סתירה.

ועוד מצד אחד נגיע לאותה הצורה ולקשרים מתאימים. בתורי [illegible] במציאות ארץ ישראל